

केंद्र पुरस्कृत राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियानतर्गत सामाजिक विशेष घटकारिता (SCSP) राज्य हिश्याच्या ४०% २२१०६०९ या लेखाशिर्षाखाली रु.३२१.८८ लक्ष इतका निधी पुनर्विनियोजनाद्वारे सन २०२३-२४ तरतुदीतून वितरीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक आरोग्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: बियुडी-१३२४/प्र.क्र.१७४/आरोग्य-७
१० वा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकूल इमारत
नवीन मंत्रालय, मुंबई ४०० ००९.
दिनांक : ३१ मार्च, २०२४

वाचा :-

- १) शासन परिपत्रक, वित्त विभाग, क्र.अर्थसं-२०२३/प्र.क्र.४०/अर्थ-३, दिनांक १२.०४.२०२३.
- २) शासन परिपत्रक, वित्त विभाग, क्र.संकीर्ण-२०१८/प्र.क्र.४६/अर्थोपाय, दिनांक ०५.१२.२०२३.
- ३) शासन परिपत्रक, वित्त विभाग, क्र.अर्थसं-२०२३/प्र.क्र.४०/अर्थ-३, दिनांक ०८.१२.२०२३.
- ४) शासन परिपत्रक, क्रमांक:विधयो-२०२४/प्र.क्र.६१/अर्थसंकल्प, दिनांक १२.०३.२०२४
- ५) संचालक, वित्त व लेखा, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान यांचे क्र.राआसोम/ एफएमजी/ के.रा.ही./१४८७५८-७७६/२०२३-२४, दिनांक २२/०३/२०२४ चे पत्र.
- ६) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्र.बीजीटी-२०२३/ प्र.क्र.६१/ अर्थसंकल्प (विधयो), दिनांक ३१/०३/२०२४.

प्रस्तावना :-

ग्रामीण जनतेस सहजसाध्य, परवडण्याजोगी, कार्यक्षम, उत्तरायी आणि विश्वासाह, सर्व प्रकारच्या गरजूंना आरोग्य सेवा उपलब्ध करून देण्याच्या उद्देशाने केंद्र शासनाने संपूर्ण देशात एप्रिल २००५ पासून राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान सुरु केले. सन २०१४-१५ मध्ये केंद्र शासनाने आरोग्य विषयक सर्व केंद्र पुरस्कृत योजना एकत्रित करून त्यास "राष्ट्रीय आरोग्य अभियान" असे नाव दिले. या राष्ट्रीय आरोग्य अभियानांतर्गत आता राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, राष्ट्रीय नागरी आरोग्य अभियान व राष्ट्रीय रोग नियंत्रण कार्यक्रम या केंद्र पुरस्कृत योजनांचा समावेश केला आहे. सामाजिक विशेष घटकारिता लेखाशिर्ष २२१०६०९, ३१ सहायक अनुदाने अंतर्गत ४०% राज्य हिश्यापोटी रु.१४७८८.०६ लक्ष, पावसाळी अधिवेशनात रु.५.२८ लक्ष व हिवाळी अधिवेशनात रु.४९५६.७३ लक्ष अशी एकूण रु.१९७५०.०७ लक्ष इतकी तरतूद करण्यात आली होती. परंतु सन २०२३-२४ मधील सुधारित अंदाजपत्रकात रु.३०१०२.८४ लक्ष इतकी तरतूद करण्यात आली आहे. तसेच सदर लेखाशिर्षाखाली रु.२६१८५.३९ लक्ष इतकी तरतूद आहरीत करण्यात आली असून

सद्यस्थितीत रु.३९१७.४५ लक्ष इतकी तरतूद शिल्लक आहे. केंद्र शासनाने ४ थ्या हप्त्याकरिता अनुदान वितरीत केले असून त्यास समरूप राज्य हिस्सा रु.४२३९.३३ लक्ष इतका होतो. सद्यस्थितीत सदर लेखाशिर्षाखाली रु.३९१७.४५ लक्ष इतकीच तरतूद शिल्लक आहे. त्यामुळे राज्य हिश्याचे रु.३२१.८८ लक्ष (४२३९.३३-३९१७.४५=३२१.८८) अनुदान तरतूदी अभावी आहरीत करणे शक्य होणार नाही. राष्ट्रीय आरोग्य अभियानांतर्गत सन २०२३-२४ करिता मंजूर Resource Envelope नुसार सामाजिक विशेष घटकाकरिता केंद्र शासनाने केंद्र हिश्यापोटी रु.३९०९२.२६ लक्ष अनुदान मंजूर केले आहे व राज्य हिश्यापोटी रु.३८१०६.६९ लक्ष (cash+Kind+I & M) इतका मंजूर आहे. त्यासमोर राज्य शासनाने राज्य हिश्यापोटी सुधारित अंदाजात रु.३०१०२.८४ लक्ष इतकी तरतूद करण्यात आली आहे. सदर कमी पडणारी तरतूद प्रधानमंत्री आयुष्यमान भारत आरोग्य पायाभूत अभियानातील सामाजिक विशेष घटकाकरिता राज्य हिश्याचे लेखाशिर्षाखाली २२१०H५१६ अंतर्गत ४०% राज्य हिश्यापोटी सुधारित अंदाजपत्रकात रु.१०६९.३० लक्ष यातून रु.२५०.६७ लक्ष तरतूद खर्ची पडली आहे. सद्यस्थितीत उर्वरित रु.८१८.६३ लक्ष उपलब्ध तरतूदीतून राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान लेखाशिर्ष २२१०G६०९, ३१ सहायक अनुदाने अंतर्गत मध्ये रु.३२१.८८ लक्ष वळती करणे आवश्यक आहे. सबब राष्ट्रीय आरोग्य अभियान कार्यक्रमातील सन २०२३-२४ मधील सुधारित अंदाजपत्रकातील तरतूदीनुसार सन २०२३-२४ करिता प्रधानमंत्री आयुष्यमान भारत आरोग्य पायाभूत अभियानातील राज्य हिश्याचे लेखाशिर्ष २२१०H५१६ यातून राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान लेखाशिर्ष २२१०G६०९, ३१ सहायक अनुदाने अंतर्गत पुनर्विनियोजनाद्वारे सामाजिक विशेष घटकाकरिता राज्य हिश्यासाठी रु.३२१.८८ लक्ष (रु.तीन कोटी एकवीस लक्ष अठ्ठ्याऐंशी हजार फक्त) इतकी रक्कम केंद्र हिश्याच्या समरूप राज्य हिश्याकरीता वित्त विभागाने दिलेल्या मान्यतेस अनुसरून वाढीव निधी पुनर्विनियोजनाद्वारे उपलब्ध करून देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री आयुष्यमान भारत आरोग्य पायाभूत अभियानातील सामाजिक विशेष घटकाकरीता सन २०२३-२४ या आर्थिक वर्षाच्या अर्थसंकल्पिय तरतूदीतून राज्य हिश्याच्या २२१०H५१६ या लेखाशिर्षाखालील रु.८१८.६३ लक्ष इतक्या शिल्लक तरतूदीतून राष्ट्रीय आरोग्य अभियानात सामाजिक विशेष घटकाकरिता राज्य हिश्याच्या २२१०G६०९, ३१ सहायक अनुदाने अंतर्गत या लेखाशिर्षाखाली रु.३२१.८८ लक्ष इतका निधी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग व वित्त विभागाने दिलेल्या मान्यतेस अनुसरून पुनर्विनियोजनाद्वारे वाढीव अनुदान राज्य आरोग्य सोसायटीस वितरीत करण्यास या शासन निर्णयान्वये खालील अटीच्या अधीन राहून मान्यता देण्यात येत आहे.

२. उपरोक्त अनुदानासाठी प्रशासकीय अधिकारी, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्यांनी याबाबतचे देयक कोषागारात सादर करून विहित केलेल्या बाबींवर खर्च करण्यासाठी सदर रक्कम आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, राज्य आरोग्य सोसायटी यांच्याकडे सुपुर्द करावी. यासाठी सह संचालक (अ. व प्र.), आरोग्य सेवा, मुंबई यांना “नियंत्रण अधिकारी” म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

३. सदर प्रस्तावावरील खर्च खालीलप्रमाणे नमूद केलेल्या ४०% राज्य हिस्श्यापोटी नमूद लेखाशीर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व तो सन २०२३-२४ साठी मंजूर करण्यात आलेल्या उपलब्ध तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

अ. क्र.	तपशिल	राज्य हिस्सा (लाखात)		
		सन २०२३-२४ चा सुधारित अंदाज	पुनर्विनियोजना द्वारे उपलब्ध झालेले वाढीव अनुदान	वितरीत करावयाचा निधी
	मागणी क्रं.एन-३, २२१० वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य, ०६ सार्वजनिक आरोग्य, ७८९, अनुसूचित जाती उपयोजना, (०१) अनुसूचित जाती घटक (०१)(०६) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान (राज्य हिस्सा ४० टक्के) कार्यक्रम, ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर) लेखाशिर्ष - २२१०G६०९	३०१०२.८४	३२१.८८	३२१.८८

४. वित्त विभागाच्या दिनांक १२.०४.२०२३ च्या शासन परिपत्रका सोबत जोडलेल्या परिशिष्टातील अनु.क्र.९ मधील मुद्दा क्र.१ ते १० मधील अटी व शर्तीची पूर्तता केली असल्याचे कार्यक्रम प्रमुख / संचालक (वित्त व लेखा), राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई यांनी शासनास कळविले असून त्याबाबतचे प्रमाणपत्र सादर केले आहे. त्यामुळे सदरहू प्रकरणी वित्त विभागाच्या दिनांक १२.०४.२०२३ च्या शासन परिपत्रकाच्या परिशिष्टातील मुद्दा क्र. १ ते १० मधील अटींची पूर्तता झाली असल्याचे प्रमाणित करण्यात येत आहे. यापुर्वी वितरीत केलेल्या निधीच्या अनुषंगाने

राज्य आरोग्य सोसायटीच्या लेखापरिक्षणामध्ये कोणतेही गंभीर आक्षेप घेतलेले नाहीत. सदर प्रस्तावावरील वितरीत करण्यात येणारा निधी पुरवठादाराच्या खात्यात थेट जमा होणार आहे. सदर प्रस्तावात वस्तू खरेदी प्रस्ताव तसेच, भांडवली वस्तू खरेदीचा समावेश नाही. सदर कार्यक्रमांच्या संबंधित लेखाशिर्षाखाली एक वर्ष जूने संक्षिप्त देयक प्रलंबित नाही. शासनाच्या धोरणानुसार सदर प्रस्तावावरील निधी राज्य आरोग्य सोसायटीच्या स्वतंत्र बँक खात्यात जमा करून खर्च करण्यात येत असल्याचे त्याचप्रमाणे वित्त विभागाच्या दिनांक १२.०४.२०२३ च्या शासन निर्णयातील संबंधित असलेल्या सर्व तरतुदीचे /अटी व शर्तीचे पालन करून त्यासंदर्भात आवश्यक ते प्रमाणपत्र सादर करणे अथवा आवश्यक त्या बाबी स्वतंत्रपणे प्रमाणित करणे राज्य आरोग्य सोसायटीस अथवा सदरहू निधी ज्या यंत्रणेमार्फत खर्च करण्यात येणार त्या कार्यक्रम प्रमुखास बंधनकारक राहील.

महाराष्ट्र शासन वित्त विभाग शासन निर्णय क्रमांक मुंविनि-२०२२/प्र.क्र.२७/२०२२/ विनियम, दिनांक १२.०१.२०२३ मधील नमूद अटी व शर्तीच्या अधिन राहून निधी वितरीत करण्यात येत आहे

५. राष्ट्रीय आरोग्य अभियान या योजनेच्या राज्य हिश्याकरीता २२१०६०९ या लेखाशिर्षाखाली चालू आर्थिक वर्षात अर्थसंकल्पित तरतूदीपेक्षा अधिकचा निधी उपलब्ध करून देता येणार नाही.

६. पुनर्विनियोजनाद्वारे उपलब्ध करून देण्यात आलेला निधी कोषागारातून थेट SNA खात्यावर वर्ग करण्यात यावा.

७. सदर अनुदान सशर्त असून यापुर्वी वितरीत केलेल्या अनुदानाचे प्रमाणपत्र सादर केले आहे. वित्त विभागाचे शासन परिपत्रक, क्र.२०१३/प्र.क्र.८५/२०१३/ अर्थसंकल्प-३, दिनांक २५ एप्रिल, २०१३ नुसार उपरोक्त निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र (UC) सादर केल्यानंतरच पुढील अनुदान वितरीत करण्यात येईल.

८. शासनाच्या धोरणानुसार सदर प्रस्तावातील निधी राज्य आरोग्य सोसायटीच्या स्वतंत्र बँक खात्यात जमा करून खर्च करण्यात येत असल्याचे त्याचप्रमाणे वित्त विभागाच्या दिनांक २४.०६.२०२१ व दिनांक १४.१०.२०२१ च्या शासन निर्णयातील संबंधित असलेल्या सर्व तरतुदीचे/अटी व शर्तीचे पालन त्यासंदर्भात आवश्यक ते प्रमाणपत्र सादर करणे अथवा आवश्यक त्या बाबी स्वतंत्रपणे प्रमाणित करणे राज्य आरोग्य सोसायटीस अथवा सदरहू निधी ज्या यंत्रणेमार्फत खर्च करण्यात येणार त्या कार्यक्रम प्रमुखास बंधनकारक राहील.

९. सदर प्रस्तावावरील खर्च शासन निर्णय, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, दिनांक १ डिसेंबर, २०१६ मधील तरतूदीनुसार आवश्यक तेथे करावयाच्या खरेदीबाबत प्रशासकीय मान्यता घेण्यात यावी.

१०. प्रस्तुत शासन निर्णय वित्त विभागाच्या दिनांक १२/०४/२०२३, दिनांक ०५/१२/२०२३, दिनांक ०८/१२/२०२३ रोजीच्या परिपत्रकानुसार, तसेच संदर्भ क्र. (६) येथील सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या शासन निर्णयानुसार, तसेच वित्त विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र.४४०/२०२४/व्यय-१४, दिनांक ३१/०३/२०२४ नुसार प्राप्त सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

११. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०३२६१६५७५३०४१७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(राजेंद्र वि. कुडले)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र- १, मुंबई/ महाराष्ट्र-२, नागपूर.
२. महालेखापाल, (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र- १, मुंबई/ महाराष्ट्र-२, नागपूर.
३. आयुक्त आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
४. संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई.
५. अति. संचालक, कु.क. कार्यालय, पुणे
६. सहसंचालक (अर्थ व प्रशासन), आरोग्य सेवा, पुणे .
७. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
८. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
९. वित्त विभाग (अर्थसंकल्प), मंत्रालय, मुंबई.
- १०.नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११.कार्यासन अर्थसंकल्प/लेखा, सार्वजनिक आरोग्य विभाग .
- १२.निवडनस्ती (आरोग्य -७) .